Ч. 13 (12.669). Львів, середа 21. січня 1931. Pocztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Режисери української політики“.

Львів, 17. січня 1930.

Від часу відкриття сойму санаційна преса не була ласкава звернути уваги ані на українську проблему, яка знову стукає до нового польського сойму, ані тим більше на українське парляментарне представництво. І не дивниця: ця тема стала настільки „дразливою“, що краще її промовчувати. Аж ось раптом появилася велика передова стаття у чоловому урядовому органі, у варшавській „Ґазеті Польскій“ (з д. 15. ц. м.). Статті можнаб не читати: наголовок „Берлінська режисерія“ і перші три слова у тексті статті „Український Парляментарний Клюб..“ — цілком достаточно вияснюють зміст і тенор статті. Замість поважно поставитися до справи міліонових мас населення, яка є найтісніше звязана зі справою цілого Сходу Европи та якої зрозуміння просякає до найбільш недоступних для неї досіль голов у Польщі (нпр. Корфанти) і заточує щораз ширші кола поза Польщею, замість глядіти на українську проблему, як на одну з найважніших проблем уже не лише „домашнього“ характеру, але щораз більше характеру міжнародного, — санаційний офіціоз зайняв відоме, здавалося би — анахронічне вже, найбільш для українців образливе й найменше з самого польського поважне становище II. Відділу: добачування у кожному кроці українського політичного проводу чужинецької руки.

Цим разом „берлінською режисерією“ мав бути — на думку „Ґ. П.“ — зголошення у соймі того самого „пацифікаційного“ внеску, який був зголошений вже в сенаті. Мовляв: У Галичині панує вже мир і тишина, українські посли теж уже використали терен сенату і соймової бюджетової комісії для порушення випадків з осени мин. року, міністр дав відповідь, і ціла історія — гадає „Ґаз. Польска“ — вже вичерпана; але „Берлінові треба“, щоби мати якнайкращу підготовку своєї женевської кампанії і тому „Берлін підмовив“ українських послів зголосити у вівторок анальоґічний наглий внесок ще й у соймі!

Передовсім — наскрізь фальшива інформація про факт соймового внеску. Ми вже повідомляли, що „пацифікаційний“ внесок мав бути першим українським внеском у цьому соймі, очевидно — внеском негайним. Брак відповідної скількости українських голосів казав звернутися за ними до інших непольських клюбів і польської лівиці. Одні і другі — крутили, не відмовлялися, але й не підписували. З ППС підписало внесок спершу лише 3-ох послів, голова польського селянського бльоку пос. Рут просто оминав зустрічі з українськими представниками. Заявлено українцям, що польські ліві посли мусять спершу „докладно познайомитися“ з текстом внеску, а що внесок обіймав 84 сторінки, знайомлення тревало так довго, аж поки сойм роз'їхався на Різдвяні Свята. В останній хвилині рішено зголосити внесок бодай у сенаті й бодай у звичайному характері, сподіючися, що може після свят удасться таки зголосити внесок як негайний. Але більше, як 52 підписи — разом з українськими — зібрати таки не вдалося (треба 75) і тому на вівтірковому засіданні зголошено цей внесок знову, як звичайний. Правда, маршал сойму має право допустити 5-ти хвилинне мотивування негайности внеску навіть і без повної скількости підписів, але нема сумніву, що марш. Світальський цього не зробить; що більше: він навіть взагалі не відчитав тоді внеску (себто тоді не прийняв його), заявляючи, що теж мусить спершу „познайомитися зі змістом“. Певно тому, що він у понятті маршалка теж був наслідком „берлінської режисерії“.

Цікаво, що краківський „Курерок“, майже рівночасно з „Ґазетою Польскою“ висунув знов твердження, що українська політика в Польщі йде на шнурку — Праги! Сказано там, що „Діло“ є мало-що не платним органом чеського мін-ства закордонних справ: „...відповідь Праги появляється наперед у львівському українському „Ділі“... Тимчасом слушно варшавський „Наш Пшеґльонд“ у статті „Женевські прелюдії“ завважує, що чейже не німці внесли скаргу в справі „пацифікації“, лише кількадесять анґлійців, членів палати громад, і що інґеренція анґлійців у цій справі напевне ані німцям немила ані тим більше московським більшовикам (бо „Ґаз. Польска“ згадала про „аґентів і шалених“, перекуплених не лише Берліном, але й Москвою). Отже маємо вже: Берлін, Прагу, Льондон і Москву! В який-же це дивний спосіб ідентичні інтереси німців, чехів, анґлійців і москалів, що всі вони одностайно використовують для власних цілей українські болячки, протеґуючи українців і „режисерують“ їх! Але знову таки: чому українцям поводиться на світі справді не так уже дуже світло, коли вони мають аж так багато і таких могутніх опікунів?!

Як-же можна поважно трактувати заяви на сторінках такого здавалось би поважного щоденника, як „Ґаз. Польска“, коли він, секундований іншими співзвучними органами санаційної преси, договорюється до таких абсурдів, виходячи зразу з абсурдного становища? Здається, що „Ґаз. П.“ не повинна мати теж жалю, що читач, прочитавши кількасот рядків статті з такими виводами про „режисерію“, дуже непсько настроєний коли доходить до кількох останніх рядків, в яких поміщено заяву — бажання „дати українському населенню повноту політ. прав і національних та культурних вольностей“, заяву, за якою зараз таки слідує знову погроза „...не спинимося перед ніякими засобами...“

Українські виступи на тереві нового сойму і сенату були досі наскрізь річеві, позбавлені всяких тенденцій демонстрації. Навіщож дошуковуватися у них тих моментів, яких нема і навіщо комплікувати ситуацію — інвективами і образами?! Такі статті, як ота передова стаття в „Ґаз. Польскій“, вражають — своїм нервовим тоном. І хіба тільки нервовістю, спричиненою нинішніми прикрощами, з якими стрічається польський уряд, можна пояснити собі такі нісвітні ельокубрації на тему „режисерів“.

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Продовження.)

ЗА ЩО РОЗВЯЗАНО ДРОГОБИЦЬКУ ГІМНАЗІЮ.

Треба ствердити, що аж до 26. вересня 1930 р. українська скавтова організація „Пласт“ була організацією явною і леґальною, проти діяльности якої адміністраційні власти ніколи не виступали. Вона істнувала як секція Краєвого Т-ва Охорони Молоді; головою Головної Управи того Товариства є судця Апеляційного Суду, а на чолі скавтінґової секції аж до останньої хвилини її істнування стояв учитель держ. семинарії, який перебуває у чинній службі. Український „Пласт“ мав свій леґальний орган і свої леґальні видавництва, в яких оголошував свої розпорядження, та здавав звіт зі своєї діяльности. Отже це була цілком явна орґанізація, яка оставала під контролею властей, улюблена орґанізація української молоді, яка — стверджую це з повною відповідальністю, як мати, учителька і громадянка — мала на цю молодь якнайкориснійший вплив, та щойно в часі періоду „пацифікації“ була „спацифікована“, себто розвязана силою розпорядку львівського городського старости з 26. IX. 1930 р.

Що торкається другого закиду (на розвязання дрогобицької ґімназії), а саме видавання ґазетки п. н. „Промінь“ — то і тут не було ніякої конспірації. Це була учнівська ґазетка, видавана на підставі ухвали Педаґоґічної Ради з 6. II. 1930 р. в рамах міністеріяльних приписів, нормуючих видання того рода учнівських ґазеток. Два останні числа того часопису, які вийшли перед вакаціями 1930 р., завели очікування дирекції і Педаґоґічної Ради у подвійному напрямку: передовсім літературний рівень ґазетки показався дуже низький, по друге — зміст деяких статтей виступав явно проти приписів шкільної дисципліни. І так передостаннє число було сконфісковане дирекцією ґімназії за віршик, який шкодив повазі деяких членів учительського збору, а останне число за віршик п. н. „Історія“, кепкуючи собі з історичних авторитетів. Після тих невдалих спроб, директор заборонив дальше видавати „Промінь“, а цілий сконфіскований наклад ґазетки в скількості 180 примірників лежав звязаний шнурком разом зі старими зшитками в передпокою канцелярії і звідти поліція забрала його при ревізії в дні 26. IX. Зазначу також, що в біжучому році ніякого учнівського органу, згідно з рішенням дирекції і в наслідку неґативного минулорічного досвіду не відновлено. Найважче „крімен“ дрогобицької ґімназії, це той віршик п. н. „Історія“, за який директор сконфіскував ґазетку і заборонив видавати її. Кажуть, що у львівській кураторії і міністерстві виривали собі волося з голови, читаючи ті єресі. Я була дуже цікава, як виглядає той учнівський „протидержавний“ памфлет і зазнайомившись з ним прийшла до переконання, що або панове у львівській кураторії і міністерстві зовсім не розуміють української мови, або теж не мають ніякого почуття комізму і жадного зрозуміння для вибриків молоді, коли дітвацький жарт кваліфікують як протидержавний злочин. Той віршик, при цілій своїй кострубатій формі, писав — зраджу панству тайну — учень IV. кляси; віршик є комічний через абсурдне зіставлення історичних подій і постатей. Я подбала про переклад того віршика на польську мову і можу служити п. міністрові і членам комісії текстом перекладу.

Я затрималася довше на справі дрогобицької ґімназії, хотячи представити високій комісії під яким претекстом знищено 12-літній дорібок українського громадянства дрогобицького повіту, відібрано кільком соткам молоді можність продовжувати науку, кинено кільканацять учительських родин у пропасть матеріяльної нужди.

Всі дотеперішні інтервенції у львівській кураторії і в міністерстві освіти, у львівському воєвідстві і міністерстві внутрішніх справ остали без наслідку. А делеґації не жадали нічого більше, тільки слідства, просили перевести доходження, провірити закиди, зроблені поліцією директорові, учительському зборові і молоді та розглянути матеріяли, зібрані поліцією у Дрогобичі й окружним судом у Самборі.

Ще раз повторюю, що шкільні власти не переслухали ані директора ґімназії, ані вчителів ані учнів, не розслідили вислідів судового слідства та не вглянули у шкільні акти, так що обвинувачена сторона взагалі не була переслухана, щоби вияснити справу і оправдати себе. Директора ґімназії, довголітнього заслуженого педаґоґа, не хотів приняти ані п. Питляковський, куратор шкільної округи Львів, ані п. Перацький, начальник виділу середнього шкільництва в міністерстві, хоча їх обовязком було урядова

переслухати його. Видно, невигідно шкільним властям перевірити фактичний стан річей та ствердити правду. Для рішення п. міністра достаточною була опінія поліції чи слідчого уряду. Один з урядовців кураторії шкільної округи Львів, сказав дрогобицькій делегації таке: „мусимо висилати до міністерства те, що предкладає нам слідчий уряд", а начальник Перацький відповів: „для нас дані слідчого уряду є святістю, не можу бути поліціянтом, щоби ще раз контролювати те, що нам предкладає поліція". А донесення поліції були мабуть такі, як статті у „Курері Підкарпаття". Отже досить, щоби була нагінка шовіністичної преси і щоби були виссані з пальця інформації поліційних конфідентів, на те, щоби знищити наукову установу. Режисером цілої інсценізації був слідчий уряд, поліція, чи п. Сухенек, а представники шкільних властей, аж до п. міністра включно відіграли ролю статистів. Нічого дивного, що в опінії дрогобицького громадянства устійнився погляд, що рішення зліквідувати українську гімназію принято з гори, саме тому, що гімназія була зразковою школою, яка корисно розвивалася і була сіллю в оці деяких чинників. Згори уложено плян, спрепаровано цілу комедію ревізії, арештів і судового слідства, щоби мати якийсь претекст, що „школа прийняла шкідливий характер під моральним і політичним оглядом".

Зовсім анальогічна інсценізація була переведена в Рогатині і Тернополі. Отже ревізії, арештування, нагінка преси, яка розповсюджувала провокаційні відомости і вкінці зачинення шкіл без попереднього доходження шкільними властями та без очікування на вислід судового слідства.

(Продовження буде.)

Українство, Русь і панрусизм.

V.

Федерацію, як орґанізацію майбутнього Сходу Европи, рішуче відкидаємо.Ніякий еманципаційний національний рух, в тому числі й українство, не може задержатися в половині своеї дороги, вдоволившись автономією чи федерацією, котра для України означалаб супрематію і майоризацію Великоросії. Федерація означає для всякого національного руху, ще у формах власної, суверенної держави нездійсненою, абдикацію його провідної верстви зі своїх прав та обовязків, безсилля, щоби повести за собою власні пасивні маси, невміння без чужої помочі ними правити і в окремій державі в окрему націю зорґанізуватися.

Так як федерацію в ділянці політичній — відкидаємо в ділянці національній ідею спільної всеруської культури зі спільною всеруською мовою. Відкидаємо також концепцію руської нації і малоруської народности. Всеруської культури, що обіймалаб Україну, Великоросію і Білорусь, нема. Є тільки культура великоруська, звана руською або всеруською, культура бувшої державної Росії, культура тієї правлячої верстви, зложеної з найріжнородніших елементів, відірваних від свого національного середовища, котра досі під кулачним проводом Великоросії — Росією, тобто всіма її націями, правила.

Опираючи відродження Руського Сходу на елементах національних, звязаних з землею, ми мусимо — очевидно — культуру тих елементів розвивати і творити: на Україні — українську, у Великоросії — великоруську, на Білорусн — білоруську. І не може бути двох культур на Україні — української і всеруської. Бо те, що п. Каренін називає всеруською культурою, то була культура великоруська, хоч — правда — не без поневольних або навіть і добровільних вкладів українських і білоруських.

І коли ми стоїмо на становищі національної української культури, то вона мусить бути повною, мусить обіймати ціле життя Української Нації, всіх мешканців України, а не одну їх ґрупу в ролі селян чи селянської інтеліґенції. Нація з двома душами, з двома культурами — це заперечення всякої нації як єдности духової, культурно-історичної. Культурний дуалізм того старого типу, де українська культура була для „домашнява абихода", був можливий тільки в довоєнній Росії. Але нині, коли вже сам п. К. хоче української чи малоруської, хоч і федеративної держави — справа стоїть інакше. Бо єдність політично-територіяльна, себто держава творить націю — єдність духову, культурно-історичну і те, що загально називається культурою. А ця єдність мусить розвиватися в ніким і нічим невязаних, питомих формах.

Як існують три руські нації, так існують три руські культури: українська, великоруська і білоруська. Факт існування трьох окремих руських культур не заперечує можливости взаємовідносин між ними — взаємного впливу або користування їх особливими цінностями.

VI.

Питання самостійної української культури тісно звязане з питанням народности і нації. Амбіція малоросів, себто русинів, карпаторосів та інших „тутешніх" — бути собою, створити вищі форми громадського життя на власнім ґрунті — це українство, це індивідуалізація Малоросії, як дуже слушно каже п. К. Ми, українські патріоти, бачимо здійснення цієї індивідуалізації в Українській Державі, в єдности політично-територіяльній, в котрій остаточно завершиться процес перетворювання малоруської народности в Українську Націю, в котрій скристалізується єдність форм її духового життя — українська культура.

VII.

В основі існування всякої нації лежить містичне ядро, стихія, або — як дехто каже — ірраціональне почуття самостійности й відрубности. Змагання, що хоче цю стихію в матеріяльних, розумом означених формах здійснити — це рух національний. Українство, як дуже влучно каже п. К., є виявом малоруської стихії, духом малоруського народу, змаганням до повної його індивідуалізації.

Але сказавши таке, чи має п. К. право говорити, що українство — це „отрицаніє" руського духа, руськости? Як може бути відреченням від руського духа і руськости — українство, що бажає ту Русь нашу, серед якої ми вродились і серед якої живемо, піднятн до висоти власного державно-національного життя?! Бож українство, як дух малоруського народу, як основа української нації — це також руський дух! Коли є три руські народи чи нації, то дух кожного з них є також руський!

А коли так, то чи можна нам робити закиди, що ми „злѣйшіи враги й гонители Руси"?! І якої Руси? Бож є три Руси, три руські нації, а ми — Русь найстарша!

Ми не є „злѣйшими врагами й гонителями Руси", але ми є рішучими противниками монополізування великоросами Руси. І в імя Руси ми їм не дамо заріззатись, ані самі, ми — Русь найстарша — в імя московського чи петербурського видання Руси самогубцями своєї національної індивідуальности не станемо!!

І не тому ми противники галицьких общеросів, що вони борються за Русь, бо й ми за неї боремося, але тому, що для них великорос з Калуги чи Тули ближчий, ніж галицький українець, що вони свою малоруську природу нехтують, що вони тієї нашої Руси, серед якої вродилися й виросли, не культивують, що руськість для них — це великоруськість. Хібаж це все панрусизм?

Маріян Козак.

(Продовження буде.)

Трансатлянтійський рейд.

Хто такий Бальбо? — Поганий початок перелету. — Нема оборонних кордонів. — Енергія фашизму та Муссолінія.

У „нас", в Італії, тільки пишуть та говорять тепер про трансатлянтійський рейд дванацяти італійських літаків з особистою участю самого міністра авіяції п. Бальбо.

Цей останній без сумніву, — вельми цікава постать: член квадріюмвірату підчас походу на Рим, що скінчився швидкою перемогою, але міг скінчитися і страшною поразкою. Він визначається великою рішучістю та кольосальною енерґією. Без перебільшення можна сказати, що ніхто інший, як Бальбо, створив, — у буквальному значінні: створив італійську авіяцію, що в останні часи звертає на себе стільки уваги.

Не міг він відмовитися тепер і від другого страшного риска — особистої участи в трансатлянтійському рейді. Для кожного учасника і не-учасника рейду було ясно, що така спроба перелету океану не могла обійтися без жертв. І дійсно жертви були — три аероплянн і пять осіб. Але яка велика справа обходиться без жертв? Особливо в авіяції — галузі діяльности специяльно для відважних. Недурно її ряди доповняються добровольцями.

Авіяція мусить здобувати ще повітря для світу, і в тім наступі, що є одною з форм війни, треба, як і в самій війні, бути готовим на все.

І, на мій погляд, найкраще, що було в цьому трансатлянтійському рейді, це саме участь самого Бальбо. Недурно часописи писали, що цей

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопедіях.

Багато разів пробували історики культури зясувати, на підставі яких матеріяльних фактів чи зовнішніх ознак можна ствердити, чи якийсь нарід входить у коло культурних народів. Одні беруть до помочі статистичні таблиці про загальну грамотність, другі твори мистецтва та літератури, треті ждуть на силу народу, виявлену в формах державної орґанізації, що дорівнює іншим сучасним, а є й такі, що радять зробити статистику, скільки ґазет або мила вживає нарід щорічно.

Є між цими критеріями також думка, що справді культурний нарід мусить мати свою енцикльопедію. Правда, не додають, що енцикльопедію рівну енцикльопедіям інших великих народів. Справа нелегка, як з усіма критеріями вартости: — фільософи борються за їх зясування від грецької доби, що дала першу енцикльопедію і перші такі критерії.

Та може нині найлекше було би погодитися з поглядом, що одною із певних ознак культурности народу є факт, що він починає здобувати собі відповідне місце в енцикльопедіях великих культурних народів. Досі це місце було зовсім пропорціональне до нашої ролі на міжнародній арені: ми були там тільки причіпкою до Росії та Австрії і те, що писали про нас, переходило через фільтр опінії наших непрошаних опікунів.

Нині з формального боку справа покращала, але не зовсім. Входимо автоматично до великих енцикльопедій з такими-же труднощами, як на сторінки „Та[illegible]", „Тан" або „Корієре делля Сера". Не ми там інформуємо світ про себе і дуже рідко пишуть про нас наші приятелі.

Перед нами два нові видання двох великих енцикльопедій: 12 томів нового „Лексикону Маєра" і 24-томова „Енцикльопедія Брітанніка" в 14-ім новім виданні.

У IV-ім томі Маєра находимо тришпальтову статтю про Галичину. Том цей, виданий під датою 1926, подає на підставі статистики з 1921 р. що на 7,487,924 мешканців усієї Галичини „імовірно 57.9 проц. говорило польською мовою, а 35.8 проц. українською".

Історія від біди — енцикльопедична схема, потрактована, здається, на підставі старої книги Енґеля з 1793 р.

Та ось про світову війну: „У світовій війні східна та середна Галичина страшенне зруйнована двократним російським наступом, перейшла в 1919 р. (43.000 км. кв. з 4,700.000 мешканцями) до польської республики. Східна Галичина, після розпаду Австрії, проголосила себе Західно-українською Республикою, але відтак окупувала її Польща і 15 березня 1923 Рада Амбасадорів признала її Польщі під умовою признання їй автономії".

Характеристична дрібниця, що така стаття не має для свого доповнення відсилача до статті „Україна", яку находимо аж у цьогорічнім 12-ім томі.

„Україна" має трохи більш як 7 шпальт. Її перша дефініція: „Україна (урядово: Українська Совітська Республика, скорочене УССР; гляди карта) вільна радянська республика у Східній Европі, член Союзу Соц. Сов. Республик, що повстали 27. грудня 1917 з давніх російських губерній: Харківщини, Херсонщини, Катеринославщини, Київщини, Поділля, Полтавщини і частини губ. Таврії, Чернигівщини, Волині та Донської области, має 451.767 кв. км. з (1926 р.) 29,040.535 мешканцями (64 на 1 км)".

Після цього йдуть формальні інформації та статистика на підставі офіціяльних даних: природа, населення, освіта, господарство. Історичний огляд — реєстри дат. Та ось живіший тон: „У 1764 р. Катерина II. скасувала гетьманську почесть і зробила з України російську провінцію. При другім поділі Польщі перейшла Київщина, Волинь і Поділля також до Росії, а Галичина відпала до Австрії вже при першім поділі. Таким робом більшість українців перейшла під російське панування. Російська влада давила кожний національний український відрух, але не могла цей рух уповні знищити, що виявилося підчас революції з 1905-6 р., коли українці виступили негайно зі своїми домаганнями і вже в першій державній думі створили свою фракцію з 43 послів. У дальших роках, російський уряд таки знову заволодів цим рухом і щойно вибух революції 1917 р. надав нову силу українській ідеї. При помочі німецьких (армія Айхгорна) і австрійських військ Україну очистили від більшовицьких банд (столицю Київ заняли 1. березня і тут убили фельдмаршала Айхгорна 30. липня) Український парлямент „Центральна Рада", що стояв під впливом соціял-революціонерів, викликав невдоволення своєю соціялістичною політикою. Дня 29. квітня 1918 р. прийшло до перевороту і ґенерала Скоропадського вибрав селянський конґрес гетьманом України, але позбавлений піддержки від німецького уряду, наслідком німецької революції (німецька окупація тревала до 15. листопада 1918., а відступ з України до 16. березня 1919) не міг утриматись і його скинули".

(Продовження буде.)

рейд іспит не лише механіки, але і людей, їх фізичної витревалости, їх духової сили і холоднокровности.

Ледве повітряна фльота знялась вгору на лет до далекої Америки, як один з літаків, паде і гине з усіма своїми людьми. „Злий початок!“ — сказали би люди давніх часів. „Пусте, хлопці“ — каже Бальбо, — є інші на їх місце. Вперед!

Має війна свої власні перемоги, але має їх і мир. Але і для перемоги підчас миру, як для перемоги підчас війни, треба однакового завзяття, впертости й незломности духа.

Перелет через океан викликав загальне захоплення в цілому світі. Престіж Італії зріс дуже високо. Все більше забувають стару призирливу назву „макаронщиків“, і замість неї щораз частішу чують назву „фашистів“, що означає молодість, завзяття й відвагу. Але разом із захопленням виникають і інші почування, цілком іншого змісту. Перш за все почування якоїсь турботи. Успіх Бальбового перелету виказав дуже ясно, що нема таких „природних кордонів“, що моглиб оборонити країну від нападу ворога. Коли навіть Атлянтійський Океан не дає вже більш гарантій незайманости, то що вже казати про всі інші „природні границі“, ріки, гори тощо, що дуже довго були в історії неперехідною межою поширення того чи іншого народу.

Не в „природних“ границях лежить тепер безпека тої чи іншої держави, тої чи іншої нації, але в її духовій готовости використовувати найбільші досягнення сучасної техніки, в її здатності пристосовуватися до залізних законів сучасного життя.

І в цьому відношенні фашистівська Італія виявляє незбияку ініціятиву та енергію. Одночасно з летом Бальба до Бразилії, сам Муссоліні промовляє через радіо до американського народу, і виступає в мовних фільмах у Франції та Англії, вияснюючи по всіх усюдах методи та завдання італійської політики. Ніхто з державних мужів Европи не вживав ще сього засобу безпосереднього контакту з громадянством чужих держав світу. Ніхто не вживав ще в таких розмірах останніх здобутків людської техніки.

В радіо до Америки і в мовній фільмі в Англії, Муссоліні говорив по англійськи, в мовній фільмі у Франції говорив по французьки, до сталевих шеломів у Римі говорив по німецьки. Ось чудовий зразок людини, що ніколи не спочиває на лаврах, а вперто продовжує над собою працювати, знаючи, що людському вдосконаленню ніколи нема кінця, і що лише той іде вперед, хто не хоче стояти на місці.

Знання мов Муссоліні придбав на президентському кріслі. І рік, призначений на поширення фашистівської ідеольоґії в світі, він хоче почати безпосереднім покликом до більших народів світу в їх **рідній** мові. Він говорив про тяжку світову крізу, про бажання Італії мати **мир**, — дав обіцянку **першим** ніколи не починати війни, але дав зрозуміти, що — нападений — буде боронитися. Бо політика фашизму — каже — є мирна, але не пацифістична, вона хоче миру, але не хоче **миру за всяку ціну**. І хоч як приємно і радісно віддаватися позитивній праці відбудови рідного краю, приходять моменти, коли треба забувати про всяку приємність, і треба йти умирати — чи вбивати.

Якби Муссоліні знав ще й українську мову, то певно закінчив би за Котляревським: „Як общеє добро в упадку, покинь вітця, покинь і матку, лети (ось вона авіяція) повинність ісповнять“.

Евг. Онацький.

Відкликання конфіскати.

У 10. ч. „Діла“ з 16. січня сконфісковано, а потім відкликано конфіскату частини замітки п. з. **„Зміст петиції українських послів і сенаторів до Ліги Націй“**. Тому, що вчора появилося „Діло“ на тому місці з білою плямою, подаємо ту замітку вдруге. — **Ред.**

ЗМІСТ ПЕТИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ ДО ЛІГИ НАЦІЙ.

Петиція українських послів і сенаторів із Польщі до Ради Ліги Націй вислана 31. жовтня 1930 р. зясовує докладно положення Сх. Галичини в міжнароднім праві на основі версайського трактату та додаткового трактату про охорону меншин, уповажнення Найв. Ради про зайняття Польщею Сх. Галичини аж по ріку Збруч польськими військами і рішення Ради Амбасадорів із 14. березня 1923., яке признало Польщі зверхниче право над Сх. Галичиною, як і мотиви, котрі лучилися із загарантуванням Сх. Галичині чогось в роді департаментової автономії. Петенти жаліються, що права української меншини не здійснюються в Польщі, а деякі неспокої, що траплялися по селах Сх. Галичини у вересні 1930. наслідком рільничої крізи, головнож пожежі, були претекстом для уряду до приноровлення найгострішого режиму. Далі петиція формулює закиди в справі виборчої акції, що мала протиукраїнський характер. Петенти покликуються на залучники, що є доказом доконуваних надужить, стверджують, що богато річей годі було справдити або запротестувати на місці та просять Раду Ліги Націй розглянути справу та видати розпорядки, щоби польський уряд виконував права, які належаться українському народові. Петицію підписало 17 українських послів і сенаторів.



Засідання сойму.

Сірникова умова. — Зміна протиалькогольного закону.

Як відомо, на засіданні сойму в дні 16. ц. м. принято закон про сірниковий монополь у другому читанні (проти голосів Українського Клюбу і цілої опозиції). Перед голосуванням промовляв у дискусії пос. *З. Пеленський*, якого промова була поширенням і доповненням того, що він говорив перед кількома днями на скарбовій комісії, а що вже нашим читачам відоме.

Після того прийшло на порядок нарад внесення уряду на зміну протиалькогольного закону. До цієї точки забрав слово пос. *М. Матчак*, який спротивився зміні старого закону, бо урядовий проєкт унеможливлює цілу протикоршемну акцію, дозволяє продаж алькоголевих напитків у неділі і свята і т. д. Цей закон привернув би всюди по наших селах старі коршми і все те, що з ними звязане. Після того законопроєкт відіслано до комісії.

На цьому засідання сойму перервано до год. 10.30 веч., бо соціялісти спротивилися третьому читанню закону про сірниковий монополь на тому самому засіданні. На поновному засіданні сойму в год. 10.30 веч., яке тревало всього 5 хвилин, принято голосами послів ББ той законопроєкт у третьому читанні.

Бюджетова комісія.

На засіданні бюджетової комісії в дні 15. січня, при бюджеті мін-ства публичних робіт забрав слово посол *О. Луцький*, який поклав спеціяльний натиск на фатальний стан доріг на зах.-українських землях, що відбивається відемно на цінах продуктів і нищить ціле господарське життя. У Сх. Галичині, як довго та справа була в руках самоврядування, роблено дуже багато. Тепер накладається на населення нові тягарі, а дороги є в гіршому стані.

Незреґульовані ріки і ґірські потоки спричинюють що-року катастрофальні виливи, які руйнують населення. Прелімінар не передбачує відповідної помочі. Бесідник заповідає резолюцію, якою завликає уряд опрацювати плян реґуляції тих рік. Уряд не взяв навіть під увагу предложених йому віднайдених передвоєнних меліораційних плянів і не підтримує ініціятиви населення.

В дальшому пос. Луцький спиняється на акції відбудови і згадує про ті землянки, в яких подекуди живе населення ще з часу великої війни. Акція відбудови подумана у нас не як обовязок держави, але як кредитова акція, при якій широке поле до ділання має протекція і пиками. Фонд на відбудову треба удержати принайменше на тому самому рівні, як минулого року. Домагаємось також пляну щодо реґуляції рік і потоків.

Бюджети рільничі і бюджет публичних робіт зредуковано в найістотніших точках. А ніхто не має відваги, крім селянських партій, запропонувати одинокий вихід, а саме редукцію платень на 15 проц. Хто знає, чи само життя не примусить державний апарат до такої редукції?

Внесок у справі пацифікації.

На засіданні сойму 16. ц. м. зложено, як ми вже писали, до портфелю маршала внесок Українського Клюбу в справі випадків, які відбулись підчас пацифікації Сх. Галичини. Цей внесок оголошено як звичайний, бо наші посли не змогли здобути потрібної кількости підписів на заголошення наглого внеску (потрібно 75 підписів). Маршалок сойму перед зложенням внеску Українського Клюбу познайомився раніш із його змістом, згідно з новим реґулямінлом.

Бюджет мін-ства хліборобства.

Дня 17. січня бюджетова комісія радила над бюджетом мін-ства хліборобства. Перший говорив міністр хліборобства Янта-Полчинський. М. і. сказав він, що хліборобство всього світу переходить крізу з причини війни та її наслідків. У Польщі надпродукції збіжа нема, бо зріст тієї продукції ледви додержує кроку приростові населення. Недостача торг. орґанізації збільшує крізу в Польщі. Уряд визначив 41 міл. зол. до кінця листопада на збіжеві премії. — Реферат про бюджет мін-ства хліборобства виголосив Стройновський (ББ). Він предложив зменшити бюджет на 4 міл. зол.

У дискусії пос. **Луцький** зазначив, що все хліборобство, велике та дрібне переживає катастрофу, а умовини збуту та приходів хліборобства у східних воєвідствах роблять положення ще тяжчим ніж на заході.

Бюджет мін-ства закордонних справ.

У соймовій бюджетовій комісії розглядали 19. січня бюджет мін-ства закордонних справ. Перед рефератом пос. Дибоського віцеміністр Бек говорив коротко про потреби мін-ства. Опісля референт вказав, що конче треба створити ще консуляти в Каїрі та півд.-африканській унії. Це коштуватиме 431.354 зол. Видаток на Лігу Націй передбачений в сумі 1,515.000 зол. Опісля предсідник Голинський апелював, щоби в дискусії не торкалися політичних справ, бо після повороту мін. Залеського із Женеви відбудеться велика дискусія над справою закордонної політики. Пос. Чапінський каже, що готов би був приноровитися до того, та на жаль ост. роками парлямент занадто мало займався тією справою. Тепер коли зростають ревізіоністичні змагання мін-ство повинно шукати більшого контакту з парляментом. Каже, що не протиділають книжці фр. письменника Мартеля про польську політику, зате видають по чеськи, румунськи, сербськи книжку про Пілсудського, написану й по жидівськи Люблінером. Основою пропаганди повинен бути передовсім правопорядок у державі, щоби потім закордонні представники Польщі за кордоном не потребували тушувати ріжних помилок. Скільки то Виспянських по японськи треба видати, скільки гокейових турнірів у Криниці уладити, щоби затерти за кордоном погане вражіння ост. подій у Польщі. Польща молода держава, повинна пильнувати своєї опінії.

Пос. Луцький взиває міністерство, щоби тепер, хоч дуже пізно, почало ініціятиву, щоби міжнародня умова з 1923 р. в справі автономії Сх. Галичини була виконана. Жаліється, що проурядова преса виступає проти тієїж автономії на Закарпатті та просить, щоби ствердили виразно, що тих статтей не інспірувало мін-ство закордонних справ. Що торкається закордонної пропаганди, то вона була би значно менше потрібна та це було би більше доцільне, колиб уся вн. політика держави не приневолювала закорд. станиць дементувати прикрі факти в краю. Щодо трактування спеціяльно української меншини наводить факт, що коли вдова по російськім премієрі гр. Вітте, яка жила в Брюселі, хотіла мати служницю українку, то в польськім консуляті при полагоді формальностей сказали їй, що прецінь усі українці то більшовики. Це доказ, що таке трактування української національности потрапило вже до закордонних станиць. На знак протесту вносить скреслити дотації консуляту в Брюселі на 4.795. зол.

Після промови ще кількох послів віцеміністр Бек полемізував із промовами опоз. послів. На закид пос. Луцького про інцидент у консуляті в Брюселі, каже, що міністр готов перевести слідство, бо таке поведення суперечилоб принціпові, який безоглядно обовязує в закорд службі.

На цьому закінчили наради над бюджетом мін-ства закордонних справ. Голосування відбудеться на однім із найближчих засідань.

Прелімінар земельних реформ.

У дальшій части засідання бюджетової комісії радили над прелімінарем мін-ства земельних реформ. Реферував пос. Лянґе. Опісля мін. Козловський у промові м. і. сказав, що господарська кріза дуже шкідливо відбилася на парцеляції. Відчувається конечність урухомити більші довгоречинцеві кредити, що булоб можливе при упьокуванні заставних листів Банку Рільного. Щоби не допустити до роздріблювання господарств, мін-ство опрацьовує *закони про неподільність господарств, що повстали в часі комасації та парцеляції*. Мін-ство дбає теж про демографічну справу і старатиметься, щоби *перелюднені території середущої Польщі увільнити від надміру населення та перекинути його в міру засобів на східні та західні окраїни*.

Після промови міністра йшла дискусія до пізної ночі.

Експозе мін. Славека.

Зачувати, що прем. Славек виголосить експозе про господарське положення та господарський плян уряду. Буде це при другому читанні бюджетового преміняря. При тій нагоді премієр торкнеться і Берестя. Станеться це щойно з початком лютого.

ОСТАННІ ВІСТИ

СУД НАД Б. ПОСЛОМ ЖУКОМ.

Дня 16. січня рівенський окружний суд у Кремянці засудив **на два роки тяжкої вязниці б. посла Семена Жука** за промову на передвиборчому вічу, що відбулося 8. квітня 1930 р. в м. Вишгородку на Кремянеччині.

КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКИХ ЕМІҐРАНТІВ.

Польські ґазети повідомляють: Комітет протестаційної акції в Празі скликав до Женеви зїзд українських еміґрантів, щоби запротестувати проти відомих подій у Сх. Галичині та щоби створити центральний комітет, який занявся би протестаційною акцією, головно в Женеві. Зїзд радитиме два дні та вишле до Ліґи Націй меморіял.

УРЯД ХОЧЕ ОБНИЗИТИ ЦІНИ.

Пресова конференція.

У мін-стві промислу та торговлі була 17. січня пресова конференція. Міністр Пристор зясував наміри уряду для покращання відносин у краю, а в звязку з тим до здійснення клича Економічного Комітету Ради міністрів для знижки цін. Справа в тому, щоби усунути диспропорцію в спадку цін між хліборобством, промислом, гуртом і детайлем. Тому, що хліборобські продукти найдешевші, то хлібороби платять 2—3 рази більше за промислові вироби. Знижка цін конечна теж з міжнародніх причин. Знижити ціни промислових продуктів можна обмеженням коштів адміністрації, коштів виміни.

У дискусії говорили, що ті наміри уряду звертаються проти торговлі, а кооперативи та державні підприємства не обнижуть цін. Мав би це зробити лише дрібний купець. Міністр відповів, що у Польщі забагато детайлістів і дрібних торговців.

МАРШ. ЦАР . МІН. МІХАЛОВСЬКИЙ ПЕРЕД ТОВАРИСЬКИМ СУДОМ.

„АВС“ повідомляє, що 15. січня на надзв. засіданні Кола Правників розглядали берестейську справу. Промовляв президент Найв. Суду Супінський. Ухвалили (проти 3 голосів) протест проти берестейських методів. Займалися теж внесенням, яке зложив гурток членів Кола Правників про виключення з між членів бувш. мін. Цара та мін. Міхаловського. В тайнім голосуванні внесення здобуло 120 голосів проти 53. Внесення домагається, щоб обох міністрів, Цара та Міхаловського, віддати під товариський суд. „Роботнік“ повідомляє, що оба міністри не ждатимуть рішення тов. суду та самі виступлять зі суду.

През. Найв. Суду Супінський виступив із „Кола Правників“.

През. Найв. Суду Супінський повідомив голову управи Кола Польських Правників, що тому, що на зборах 15. ц. м. прийнято в цілости внесення Бояновича, а не прийняли його (Супінського) поправок, просить, щоби його викреслили з листи членів Кола. (Перша часть ухваленого внесення протестувала проти берестейських метод, а друга в ухвалі домагалася, щоби бувш. міністра справедливости Цара й теперішнього міністра спреведливости поставити перед тов. суд).

РОЗВЯЗАННЯ КОЛА ПРАВНИКІВ.

Дня 19. січня опечатали льокаль Союзу Кола Правників, що є у будинку варшавської Адвокатської Ради. Рівночасно розвязали управу Кола Правників. Розвязання є в звязку з ухвалами Кола в справі Берестя. Влада стоїть на становищі, що ті ухвали мають політичні тенденції, що суперечить статутові.

ОБВИНУВАЧЕННЯ ЗА ВИМУШУВАННЯ ЗІЗНАНЬ.

Слідча комісія мін-ства вн. справ вислана до Луцька для ведення слідства в справі обвинувачення за вимушування зізнань від обвинувачених у комуністичній діяльности покінчила праці. Слідство тревало 4 дні. Звіт зложать мін. Складковському і гол. командантові поліції.

ХУРТОВИНА В ДРОГОБИЧІ ТА СТРИЮ.

У ночі з пятниці на суботу лютувала над Дрогобичем і повітом хуртовина. Вихор повалив паркани, телефонічні стовпи та пoпeрepивав телефонічні дроти. Зірвав крівлю із дзвіниці при костелі, ушкодив теж дах костела.

Хуртовина перейшла також над Стриєм. Зірвала кілька дахів, ушкодила тел. дроти, електричну мережу, тому Стрий, Дрогобич і Борислав були без світла. Буря перейшла й над Солотвиною (пов. Богородчани) і повалила 17 тел. стовпів на шляху Солотвина-Дзвиняч.

ВИБУХ НА ЗАЛ. ДВІРЦІ В СТАНИСЛАВОВІ.

Дня 16. січня в бюрі уряду руху залізничого двірця в Станиславові вибухнули ґази в каналі під сиґналовим апаратом. Уладження ушкоджене, вилетіло 23 шиби.

ПІДРІЗАЛА СОБІ ЖИЛИ.

У Львові при вул. Жовській у лазні підрізала собі жили на руках Ст. Ковальська. Її відвезли у шпиталь.

ВЛОМ ДО ЦЕРКВИ.

У ночі з 17. на 18. січня невідомі злодії вломилися до церкви в Мишині (пов. Коломия). Розбили шафи та скарбонки та вкрали біля 1000 зол.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

У Ґдині 18 .січня вдарився відчіплений паровіз поїзду (що мав забрати моторовий ваґон до Данціґу) з поїздом із Вейгерова. Вискочили зі шин два паровози, три особові ваґони та один тяговий. Вбитий був машиніст поїзду Зелінський і двох подорожніх. Тяжко ранених є 13 людей, лекше 28. Тяжко ранений машиніст Володимир Підгірний помер. Палач Потульний бореться зі смертю. Шкоди є на 130.000 зол.

ЖЕНЕВСЬКІ НАРАДИ ПОЧАЛИСЯ.

У неділю в Женеві були приватні розмови м. і. між Бріяном і Курціюсом. Бріян конферував теж із мін. Бенешом, Залеським і порозумівався зі справоздавцем меншинової справи про процедуру дискусії, що має відбутися на цю тему.

Дня 19. січня передпол. британський міністр закордонних справ Гендерсон отворив 62. сесію Ради Ліґи Націй. Передтим відбулося довірочне засідання Ради, на якім полагодили низку внутр. справ. Справи розброєння ввійдуть на денний порядок 20. січня. *Над усіми меншиновими справами у звязку з німецькою нотою йтиме дискусія в середу пополудні, на короткім прилюднім засіданні.*

НЕ ЩАСТИТЬ БІЛЯ ВАРШАВИ.

Міс Джонсон вистартувала 18. січня з Варшави до Льондону. Біля Клодави літак зіпсувався. Летунка просила телефонічно помочі у полк. Мартіна, військового аташе британської амбасади. Полковник віїхав залізницею з механіком до Клодави. Як направлять літак, міс Джонсон полетить далі.

СВЯТО ЙОРДАНУ У ЛЬВОВІ.

Львів, 19. січня 1931.

Цьогорічне свято Йордану у Львові відбулося, як і попередніми роками, дуже величаво, чому сприяла й незла погода. Учасників, що заповнили буквально цілий ринок, було ще більше, як минулого року, порядок, не зважаючи на відсутність пластунів і пластунок, зовсім добрий.

Свято почалося архієрейською Службою Божою в церкві Преображення, яку відправив в асисті численного духовенства Преосв. епископ д-р Іван Бучко. Опісля двигнувся процесіональний похід зі всіх львівських церков на ринок під гарно прибрану керницю напроти аптики Терлецького, біля якої відбулося в год. 11. традиційне свячення води. Правив знову Преосв. Бучко в окруженні членів львівської капітули і духовенства. Співав хор питомців.

Після водосвяття і многоліттєвій рушив знову ринком церемоніяльний похід усіх процесій разом з духовенством і вірними з поворотом до церкви Преображення. Ввесь ринок загомонів від коляд і щедрівок, співаних учасниками процесій і хором питомців. У поході грала теж орхестра Т-ва „Зоря“ зовсім бездоганно. Безпосередньо за Преосв. Бучком, який кропив вірних свяченою водою, йшли в поважному числі представники наших освітньо-культурних та економічних установ, а за ними непроглядні маси вірних.

Взагалі нинішнє свято Йордану у Львові мало просто імпозантний характер, а його велич імпонувала як своїм, так і чужим. Треба ще замітити, що підчас цілого свята трамваєвий і всякий інший рух на ринку був припинений. Після закінченя торжества вірні товпилися біля керниці ще яких дві години, щоб набрати собі свяченої води.

*

В тому самому часі відбулося біля прибраної зеленю статуї Богоматери на Марійській Площі водосвяття для греко-кат. вояків львівського ґарнізону. У цьому святі взяли участь представники військової та цивільної влади, військові відділи і трохи публики. Святив воду о. майор Стеткевич в окруженні о. Григоровича й о. Ярошевича та двох військових священиків латинських. Підчас свята грала військова орхестра, військо віддало приписані сальви, а на закінчення музика відіграла польський держ. гимн. Коли ми в 1. год. попол. вертали домів, то хрест біля статуї вже був звалений на землю, а коло прикрас і рештування поралися вояки з сокирами в руках повертаючи все до попереднього стану...

*

Дещо пізніше відбулося також свято Йордану біля православної церкви при вул. Францішканській для православних вояків львівського ґарнізону і для горстки вірних того віросповідання. Тут грала також військова орхестра і були заступники цивільних та військових органів влади.

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

Заповіджені на суботу 17. ц. м. гокейові змагання між **Україною і Чорними** не відбулися, бо лід до того роду змагань був того дня неможливий. Зате в неділю 18. ц. м. відбулися змагання **Чорні-Гасмонея** з вислідом 3:0 (1:0, 0:0, 2:0) і змагання **Погонь-Лехія** з вислідом 1:0 (1:0, 0:0, 0:0). Тепер табеля розгривок за чашу Лехії виглядає так: 1) Погонь 2 гри, 4 п., відношення воріт 6:1; 2) Лехія 3 гри, 4 п., 5:1; 3) Україна 2 гри, 2 п., 4:1; 4) Чорні 2 гри, 2 п., 4:5; 5) Гасмонея 3 гри, 0 п., 0:11.

Лист до Редакції.

У відповідь на статтю п. н. „Наше лихоліття і занепад моралі".

До Хвальної Редакції щоденника „Діло" у Львові.

В ч. 9. „Діла" з 14. січня 1931 в поворічних міркуваннях д-ра Івана Курівця „Наше лихоліття" на стор. 3 у 2. стовпці, в уступі від слів „В останніх днях" автор накинувся у вельми образливий спосіб на лікаря Х, який лікує апаратом д-ра Цайльайса. Тому, що я є першим і одиноким лікарем у Львові, який має цей апарат, річ ясна, що закиди звернені проти мене. З цієї причини я приневолений простувати річи, незгідні з правдою:

Перш за все не я „заіменував Цайльайса в своїй наївности лікарем", але цей титул є на опатентованім апараті; правдою є і фактом, що від ряду літ власником і провідником Інституту в Ґальспах є радіольоґ д-р мед. Ф. Ґ. Цайльайс, під якого проводом у величавому інституті та лябораторії працюють науково лікарі, хеміки та інженіри.

Щодо процесу Цайльайса проти проф. Лязаруса, то справа виглядала інакше, як її представляє д-р Куровець а саме в часі процесу проф. Лязарус заявив що в інституті Ц. зовсім не був а свої закиди опирав на зізнаннях третіх осіб; тому не було „погрому Цайльайса" ані виграної Лязаруса.

У всіх медичних інноваціях думки вчених бувають поділені, тому й нічого дивного, що Цайльайс має противників, але є і обєктивні голоси університетських професорів, як проф. Вандт, Гібнер, Еллінек, Стокляса а подібний апарат є і на клініці проф. Венкєбаха у Відні. Апаратом Цайльайса користується вже яких 150 лікарів у всій Европі, та не знані є „окалічіння" хорих, бо сама конструкція апарату на це не дозволяє. Зрештою, історія медицини виказує, як нераз ґеніяльні винаходи та помічення аустрічалися з ворожнечою лікарських поваг, а які згодом виборoли собі належне признання, а інноваторів, часто і не лікарів, зачисляли без вагання, звичайно після їх смерти, до корифеїв медицини.

„Ворожбит Цайльайс" не „вживає до розпізнавання хоріб" ніякої „деревляної палочки", а зовсім іншого інструменту що можуть посвідчити ріжні хорі, які від нас туди їздили.

„Ошуством", чи „обманством" можна орудувати хіба короткий час, а тимчасом „дурисвіт Цайльайс" працює від ряду літ і зумів зєднати собі сотні тисяч хорих річно з ріжних шарів суспільности з цілого світа: є там селяни, крайні бідаки, є духовенство, аристократи і люди високої інтелігенції, а всі нарівні трактовані. Завдяки „дурисвітові" сільська закутина розвинулась у короткому часі у місто з великими комфортовими готелями та з залізничим перестанком для поспішних поїздів. Тяжко віддай повірити, щоб кількатисячна маса людей денно зїзджала до Ґальспах в цілі „окалічіння", зате фактом є, що багато ріжних калік, з пораженням нервів, ґіхтом, артретизмом, склерозою та деякими іншими недугами, вертає домів зі значною поправою нехути, а то й цілком оздоровлених.

Слідкуючи невпинно за новими лічничими засобами, двократно і на довший побут їздив я до Ґальспах для критичного розсліду лічничих вислідів на кольосальному матеріялі випадків, і після зрілої надуми закупив оригінальний апарат мед. д-ра Ф. Ґ. Цайльайса як визначний лічничий засіб до лікування відповідних недуг моїх численних пацієнтів, а не з метою їх „окалічування".

Не хочу входити в мотиви, якими руководився д-р Іван Куровець, беручись „з громадянського обовязку освідомлювати нашу суспільність", одначе в своїй лікарській совісті я спокійний, і маю надію, що при дальшій критичній обсервації і клінічнім досліді недуг моїх пацієнтів, — лікування цим новим апаратом дасть у тих недугах якнайкращі висліди і не захитає дотеперішнім довірям до мого лікарського кабінету, а побоювання д-ра Курівця щодо „окалічіння" вскорі розвіються.

Львів, дня 17. січня 1931.

Д-р Остап Прийма.

Про долю арештованих послів.

Б. посла Олександра **Вислоцького** (УНДО), що після побуту в Бересті перебував дотепер у львівських Бриґідках, перевезли на днях до слідчої тюрми в Золочеві.

Бувший посол УСРП і заступник голови тої організації Семен **Жук** сидить і досі в луцькій тюрмі та дожидає судової розправи, яка має відбутися проти нього ще в цьому місяці.

Б. посла д-ра Михайла **Західного** (УПП), що сидів одночасно з д-ром Вол. Бемком у Вронках, перевезено 6. січня ц. р. з Вронок до вязниці в Бережанах. Зачуваємо, що д-р Західний вийшов на волю у пятницю 16. ц. м. за зложенням кавції 4.000 золотих.

В лютім мають відбутися дві розправи проти посла УНДО Володимира **Кохана**, що тепер сидить у слідчій вязниці у Львові. Докладніші дані подамо пізніше.

—o—

Відгомін за кордоном.

Велике віче у віденському університеті.

Хоч спізнено, подаємо коротко звідомлення з протестаційного віча, що відбулося 6. грудня 1930 р. в залі віденського університету. На тому вічу явився професорський збір університету і поверх 4.000 студентів німців, а також жидів, болгар, литовців та українців. Отворив віче голова Deutsche Studentenschaft", після чого перший промовляв представник колеґії професорів, радник д-р Мух. По нім виголосив довший реферат студ. Веншніґер, а дальше промовляли ще від українців студ. Роман Левицький (з Черновець) і від литовців студ. Авґустайтіс, голова Литовсько-Українського Комітету у Відні. Віче закінчилося приняттям відповідних резолюцій.

Тут замітимо, що на віче скликувано окремими летючками. Такіж летючки видали й українські студенти. Варто ще зазначити, що і перед і по вічу була відповідна інтервенція тутешнього польського посла Бадера у ректора університету проф. д-ра Ганса Іберсберґера, одного з найкращих знавців Сходу Европи серед німців і відомого прихильника українців. Те, що почув пос. Бадер і від ректора д-ра Іберсберґера і від представника німецьких студентів, було для нього — знаємо це позитивно — менше як приємне...

Протестаційне віче в Берліні.

Дня 14. січня відбулося в Берліні протестаційне віче німецького громадянства. У вічу взяли участь і українці та представники інших народів. Представник українців зголосився до слова і в коротких словах представив зібраній многочисленній публиці положення українського народу. Присутні при описі відомих подій були обурені до крайности. Рівнож українська кольонія в Берліні була дуже численно заступлена на тому вічу. Вічевики приняли відповідні резолюції.

Студентські справи.

Українські студенти в Берліні.

Дня 13. січня відбулись Загальні Збори Спілки Студентів Українців у Німеччині. По довшому часі бездіяльности товариство відновило свою працю з тою хвилиною, як до нього вступили нові члени, що приїхали на студії до Берліна. Загальне положення української справи та відношення до неї чужинців спонукали українське студентство взятись за активну працю в ділянці української пропаґанди. Збори вирішили богато справ, звязаних з будучою працею і всі члени товариства зобовязались по своїм силам прикладати рук до праці для добра української справи. На тих-же Зборах обрано нову Управу товариства у складі: Р. Макух — голова, Д. Німилович — секретар, Я. Ґумовський — скарбник, Д. Волощак, П. Кожевників і О. Семчишин — члени Управи. Товариство дає радо інформації у справі студій у берлінських школах.

М. С.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (12) число „Діла" підпало конфіскаті за два місця в статті **„Бурхливе засідання бюджетової комісії".** Це вже 5-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Не все золото, що світиться.** Селянин Андрій Лелек приїхав до Львова полагоджувати якісь орудки. Коли він переходив Галицькою площею, до нього приступив якийсь драбуга і запропонував купити в нього два золоті перстені. Недосвідчений селянин, бачучи, що перстені світяться, повірив, що це золото та заплатив 100 золотих. Урадований, що зробив добрий інтерес, пішов до золотника продати ці перстені, але тут довідався, що це мідяні обручки, які не варта і одного золотого.

— **Йордан для українців вояків.** Команда залоги м. Львова улаштувала в день Йордану для вояків українців водосвятіє, яке відбулось в год. 10. на Марійській площі. Підчас богослуження грала військова музика. На тій церемонії були присутні представники військової влади.

— **Клопіт з памятниками.** При вул. Трибунальській у Львові поставлено памятник гетьмана Яблоновського. Якомусь референтові цієї справи в маґістраті прийшло до голови позолотити цей памятник і це допровадило до розпуки пресу і світ мистців, які добачили в позолоченім памятнику нарушення всякого естетичного смаку та брак розуміння краси. Писалось навіть, що цей „золотий телець" не тільки що не приносить містові слави і не прикрашує його, а навпаки — компромітує Львів. Недавно у ночі хтось зробив собі збитка і намалював на обличчі памятника вуса і бороду, а ціле лице гетьмана перемалював на червоно. Цілий день маґістрат мав клопіт: робітники з трудом змивали водою гетьманські вуса і бороду і аж вечором цей памятник засіяв знов своєю золотою барвою.

— **Лікар — обманець.** У Кельцях арештовано обманця Тадея Шварца, який виробив собі фальшиві лікарські документи та граючи ролю лікаря, заробляв поважні гроші, при чому не одному пацієнтові попсував здоровля замість направити. У звязку з тим у Львові арештовано друкарського складача В. Броша, який правдоподібно виробляв цьому „лікареві" фальшиві документи.

— **Старенька самовбивниця.** В селі Мостки, пов. Гродно, скочила до озера і втопилась у ньому 90-літна старушка Уляна Чаплюк. Причина самовбивства була крайня нужда.

— **Згинув славний голуб.** Голуб „Дюк", який підчас світової війни найкраще виконував службу почтового голуба англійського війська на німецькому фронті, згинув на днях в Каліфорнії. Цей славний голуб перебув два роки на фронті і літав нераз серед граду куль і гранатів та бачив своїми лагідними очима всі страхіття французько-німецьких боїв.

Куток мови.

Кооперативна Республика, економ.-суспільний місячник, ч. 1. Дивно вражає подвійна форма заголовку: на обгортці і на всіх сторінках „Республика", а на заголовній вінієті „республіка". Журнал писаний на-пів новим харківським правописом (напр. Феєрштайна; „йє" замість „є", Аллена зам. Аллена), зберігає старі форми „сеі", не признає ріжниці між родовим і місцевим відмінком, — увесь засмічений москалізмами, польонізмами і бюрократичною мовою та складнею. Напр.: „Що нарешті заговорено (зам. заговорили) у нас головно про потребу фузіонування малих союзів та творення великих, — мало того, що ухвалено навіть резолюцію в тім дусі — це треба вважати прямим наслідком господарсько-фінансової скрути", замість: „Безпосереднім наслідком господ.-фін. скрути було те, що..." А ось речення, які граматично нелегко розчовпати: „Противники цеї системи будівництва вказують на психольоґічні труднощі районування, які безумовно існують, на привичку нашого села думати своїми сільськими границями". Є там на кожній сторінці такі квітки як „згляд (взгльонд) на положення", „заходяча небезпека", „днесь" „взможення руху", „жреці штуки (!)"... Після прочитання одної із статтей такого журналу, людина затрачує всяке почування духа рідної мови.

— **Перейшов на юдаїзм.** Син б. російського ґенерала Макаров, який перебуває хвилево у Варшаві, покинув християнську віру і разом із родиною перейшов на юдаїзм. Крок цей мотивує він тим, що його прадід був жидом, вихрестився, а він хоче вернути до віри жидівської та виїхати до Палестини.

— **Шлюб правнучки Сари Бернар.** Як подає французька преса, правнучка славетної артистки Сари Бернар, Терка Гросс вінчається із внуком помершого недавно „старого тигра" Клеманса.

— **Зімліла на сцені.** Артистка берлінського театру Гіта Альпар занедужала на грипу, але котіла відограти ще ролю в оперетці Легара „Світ гарний", а потім положитись до ліжка. Підчас вистави вона наслідком горячки утратила на сцені притомність, упала і виставу перервано.

— **Д'Анунціо купив собі гробовець.** Італійська преса подає, що відомий письменник Ґабріель д'Анунціо замовив собі в різьбаря Реінато Броцція виконання для нього гробівця, при чому заявив, що замовлення пильне, бо він надіється скоро вмерти.

— **Знов випадок летаргу.** В Констанці помер молодий хлопець, син багатого пекаря. Лікар ствердив смерть і родичі помершого приготовили похорон. В останній хвилині, коли „помершого" переносили до трумни, хлопець збудився з летаргу і застогнав та відкрив очі. Тепер хлопець зовсім здоров й оповідає, що лежачи в летарґу чув усе, що кругом нього діється, йому наче снилось, що його товариші для забави кладуть його до трумни і він також для забави грає ролю мертвого.

— **Пядесять раз жонатий.** Дехто жениться один раз і нарікає, що вженився, а в Інсбруку живе 49-літний фризієр Вільгельм Вольфарт, який женився — 50 раз. Він походить з Німеччини, щороку зміняв місце свого осідку, всюди вишукував собі багату дівчину чи вдову, женився з нею, або обіцював женитись, забирав від жінки, чи нареченої гроші і зникав як камфора. Таких гріхів має цей фризієр аж 50 і аж тепер його арештовано.

— **Самовбивства у Відні.** Віденська преса поміщує статистику, з якої довідуємося що в 1930 р. у Відні 3.065 осіб скінчило життя самогубством, з чого 1447 мущин і 1618 жінок. Між самовбивцями були також 85-літні старці, та 15-літні діти.

— **Гіндус убив англійку.** Гіндуський націоналіст, який просидів 3 місяці у англійській вязниці, убив на днях у Лягорі жінку сотника та ранив її дочку. Його арештовано.

— **Особисті вісти.** Дня 9. грудня 1930 р. осягнув на Гірничій Академії в Леобен з відзначенням диплом інжиніра гірничо-мірничого Тисовський Степан з Калуша.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового** зложили в зол. отсі Вп. Громадяни (ки): з **Галича:** Евген Жарський, радн. 10, д-р Лепкалюк Михайло, суддя 5, д-р Меркун Осип, адвокат 5, дир. Павлишин Дмитро, Криліс 5, зар. Боднар Вол., Криліс 5, дир. Скаліш Евген, Деліїв 3, дир. Гладишовський Іван, Острів 2.50; з **Підгаєць:** о. пралат Токар Іван 8.85, д-р Ловицький Евген, адвокат 5, Левицький Степан, нотар 5, Городиська Марія 3, д-р Евген Григорій 2, Шпундер Степан 2. — Хто слідуючий?

— **Чергові Загальні Збори** українського лікарського Товариства у Львові відбудуться в домівці при вул. Ґродзіцьких 4. в суботу дня 31. січня 1931 р. в год. 18. зі звичайним денним порядком. — **За виділ: Д-р Музика,** голова. **Д-р Прийма,** секретар.

— **Нова фабрика цинкового білила.** Як довідуємося, будова фабрики цинкового білила, розпочата з кінцем 1929 р. польськими заведеннями цинкового промислу, акційної спілки в Бендзіні, буде скінчена з початком березня ц. р. Фабрика уряджена по найновішим вимогам техніки, обчислена початково на продукцію 300 вагонів цинкового білила річно. Завданням нової фабрики буде не лише заспокоїти краєвий ринок, але також і здебільша, експорт її продукції за кордон. З огляду на новочасні технічні уряджения фабрики, цинкове білило буде першорядної якости, що не ріжниться нічим в якости від цинкового білила німец. фабрик. Тому, що ціна сирого цинку тепер калькулюється дуже низько, треба сподіватися, що нововідкрита фабрика прийме також низькі ціни цинкового білила для краєвої продажі, передовсім для експорту.

— **Справлення помилок.** У статті **„Боротьба двох культур на Україні"** („Діло", ч. 9) зайшли помилки: на 1-ій стороні 3-я кол. 9-ий рядок з гори зам. „язичію" має бути: „язике"; на 2-ій стор. 2-а кол. 3-ій рядок з гори зам. „книгарям" має бути: „книгарням".

——o——

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

О. Соколовський: **РОЗВИТОК ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ** з образками. Видавництво „Самоосвіта". Ч. 12. Відділ природничих наук. Ціна 40 сотиків. Наклад „Громади", стор. 27.

П. В. КУЛІШ (матеріяли і розвідки) частина II. Під редакцією К. Студинського. Львів 1930. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. — Збірник Філологічної Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка Т. XXII. (2). Зміст: 1) Кирило Студинський: Листування і звязки П. Куліша з Іваном Пулюєм; 2) Листи П. В. Куліша до Івана Пулюя 1870—1886 р.; 3) Покажчик назв і річей зладив Ярослав Гординський.

ЗБІРНИК МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧО-ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ НАУКОВОГО Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА. Том XXVIII—XXIX. Під редакцією Президії Секції. У Львові 1930. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. Том присвячений академикові проф. д-рові Іванові Горбачевському, найвизначнішому українському хемікові з нагоди 85-тиліття його уродин. На початку Збірника портрет акад. Горбачевського. Збірник обіймає 300 сторінок друку звичайного формату видань Т-ва. До Збірника ввійшли наукові праці І. Кандюка, І. Фещенка-Чопівського, В. Левицького, В. Кучера, О. Орлова, А. Ластовецького, М. Зарицького, П. Герасименка й І. Шлендика, М. Куренського, Р. Єндика, Р. Миколаєвича, М. Вікула, А. П. Семенцова, Р. Цегельського і д-ра М. Болтовського.

ЖУРНАЛИ.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, орґан пасічницької секції „Сільського Господаря" та кооперативи „Рій" у Львові, січень 1931. Ч. 1. Річник IV. Новорічне число.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, Львів, січень 1931. У змісті статті: П. Панченка, В. Доманицького, І. Мартюка, Е. Храпливого, Д. Коренця, В. Тотоміянца. Хроніка, Всячина і т. д.

INSPEKTOR PRACY, czasopismo fachowo-dyskusyjne. Warszawa, październik 1930. Zeszyt 9—10.

NAWOZY SZTUCZNE, miesięcznik, styczeń 1931. Nr. 1 (17), Poznań.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Саля „Уль" Оссолінських 10.

Вівторок 20. I. 1931. год 7·30 веч „Жінка, яка забила". Перший раз на українській сцені.

Середа 21. I. 1931. год. 7·30 веч. „Троянда Стамбулу". Остання вистава.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 20. січня, год. 7·30 вечором „Фіялка з Монмарт".

Середа, 21. січня, год. 7·30 веч. „Аіда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 20. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Середа. 21. січня, година 7·30 вечором „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 20. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Середа, 21. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Пат і Патахон" як стрільці.

ОАЗА: „Роман над Ріо Ґранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Підтяті крила".

ПАН: „Інтригант" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання.".

ФАТАМОРҐАНА: „Голгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Остання карнавалова ніч" (Конфетті).

СТИЛЕВЕ: „Ґеєнна душі". (Мозжухин). „Людина, що крутить" (Бастер Кітон).

УТІХА: „Пречудна брехня Ніни Петрівни" (Бриґіда Гельм).

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Середа 21. I. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для наймолодших. **Гельсінгсфорс** (221,4) 17·00 Пісні і байки для дітей. **Талін** (296,1) 19·15 Військова орхестра. **Букарешт** (394,2) 12·50 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 20·00 Тріо з опери. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·25 Квартет Ондрічка. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля. **Будапешт** (550,5) 9·15 Солісти. **Харків** (938) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Опера, оперетка. **Ословь** (1071,4) 20·00 Радіоорхестра.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Оцим складаю щиру подяку Вп. П. Меценасові Д-рові Гарасимові за скору й успішну інтервенцію у справі мого звільнення з судових арештів у Стрию. — **Федорика Осип.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ХЛОПЦЯ, з покінченою 3 кл. гімназ., або 3 кл. виділ., замешкалого у Львові, **прийме на торговельну практику „Союзний Базар"** Львів, Руська ч. 20. 1327 2—2

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), тел. 27—29. 888 8—?

ЕМЕРИТ залізничий, пошукує обопільної опіки. — Н. Кондратенко Poste-restante Луцьк. 1341

КІМНАТА з окремим входом, умебльована, до винайму від 1. лютого, для поважних осіб. — Домагалічів ч. 9. II. пов. від 3—4 год. 1339 1—3

JEUNE Parisienne cultivée diplômée Université Paris donne leçons français. — Bajki 36. IV. p. gauche de 16 h à 18 h. 1323 2-2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 437

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Виділ Т-ва „ЗОРЯ" у Львові подає до відома членів, що в дні 25-го січня 1931 р. в год. 10-ій перед полуднем відбудуться звичайні річні

Загальні Збори

з таким денним порядком:

1. Відкриття Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
3. Звіт з діяльности Виділу, а то: секретаря, касієра, адміністратора дому і бібліотекаря.
4. Звіт Контрольної Комісії і внесення на уділення абсолюторії уступаючому Виділові.
5. Вибір голови, 10 членів Виділу, 3-ох заступників і 3-ох членів Контрольної Комісії.
6. Внесення Виділу.
7. Внесення і запити членів.

Коли би в означений день на Загальні Збори в год. 10-ій перед пол. не явилося вимагане статутом число членів — Загальні Збори відбудуться годину пізніше без огляду на кількість присутніх членів.

За Виділ Т-ва „ЗОРЯ" у Львові:

Голова: С. Гевак, в. р. Секретар: Ів. Ковалишин, в. р.

Загальні Збори

Видавничої Спілки

„ДІЛО"

кооперативи з обмеженою порукою

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 2. лютого 1931 р. в локалі редакції „Діла", Ринок ч. 10. II. пов. в год. 5. попол.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Звідомлення з діяльности за рік 1929/30 зі звітом Контрольної Комісії і затвердженням біляксу за рік 1929/30.
3. Розділ чистого зиску.
4. Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблаганна і щорічно скошує міліони людей без ріжниці полу, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тяжкого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Ґонсецького, що влекшує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 1—4

ХТО з Львівських купить 1 число журналу „Кіно" за 35 сот, заробляє на чисто 30 зол. бо має знижки (від 35—45%) до всіх кін і міських театрів.

Просимо жадати „Кіно" по всіх книгарнях і кіосках!

Адреса: „Кіно" Львів, вул. Блахарська ч. 8. I. пов.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.